

Majani ya tembo yaliyokomaa

Picha: Gregory Sikumba/ILRI

Imetayarishwa na:

Taasisi ya Kimataifa ya Utafiti wa Mifugo (ILRI)

S.L.P 00100-30709, Nairobi, Kenya.

Simu: +254-20-422-3000

E-mail: b.lukuyu@cgiar.org

Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania (TALIRI)

West Kilimanjaro,

S.L.P 147 Sanya Juu, Moshi, Tanzania

Simu +255 784 705 134

E-mail: l.marwa@cgiar.org

Toleo hili limefanikishwa kwa msaada wa Shirika la Marekani la Maendeleo ya Kimataifa (USAID) kupitia mradi wa Utafiti wa kilimo endelevu kwa ajili ya kizazi kijacho Afrika (Africa RISING) kama sehemu ya mpango wa serikali ya Marekani wa Feed the Future.

www.africa-rising.net

Upandaji wa malisho aina ya majani tembo

Picha: Gregory Sikumba/ILRI

Utangulizi

Majani tembo (Napier grass au Elephant grass) hulishwa kwa mifugo yakiwa mabichi, na pia yanafaa sana kwa utengenezaji wa saileji (Vunde). Kilimo cha jamii hii ya nyasi kikizingatiwa kwa ufanisi kinaweza kuwa mkombozi wa upatikanaji wa malisho ya kutosha kwa mifugo inayocheua; kwani uzalishaji wake kwa mwaka kwa hekta ni mkubwa mno kama yatapata unyevu wa kutosha na mbolea. Mifugo hii inayocheua ina uwezo mkubwa wa kula na kutumia vizuri mimea ya nyasi kuliko wanyama wasiocheua.

Utafiti

Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania (TALIRI), inashirikiana na taasisi ya kimataifa ya Utafiti wa Mifugo (ILRI) katika maeneo mbalimbali ndani na nje ya nchi kuboresha mbinu za ufugaji. Matokeo ya utafiti huo yameonesha kuwa nyasi za aina ya majani tembo ni bora sana na zinapendekezwa zitumike kuboresha malisho katika maeneo ya kanda zenye mvua za kutosha.

Ubora wa majani tembo

- Huweza kustawi katika maeneo yenye mvua nyingi kuanzia 1500 mm kwa mwaka au sehemu yenye kumwagiliwa.
- Huzalisha malisho mengi kwa mwaka kuanzia tani 20—30 kwa hekta ikilinganishwa na majani aina ya *Cenchrus* inayozalisha tani 4–12 kwa hekta. Majani tembo yakipewa matunzo mazuri kwa kuwekwa mbolea, umwagiliaji na uvunaji sahihi huweza kuzalisha zaidi kila msimu na kudumu kwa miaka mingi bila kupotea. Isipotunzwa vema ni rahisi kutoweka shambani.
- Majani haya hupendelea udongo laini na usio na miamba.
- Huweza kutumika kwa kuhifadhi udongo kwa kupandwa kwenye makinga maji kuzuia mmomonyoko wa udongo.
- Mbolea inayotokana na mifugo (samadi) hufaa sana kuyaoteshea na ni vema samadi ikavunda kwanza kabla ya kuwekwa shambani.
- Katika eneo dogo la malisho mkulima anaweza kuyastawisha na kupata chakula cha mifugo cha kutosha.
- Zipo jamii mbalimbali za majani tembo, ni vema kuchagua jamii zenye kuzaa sana (hybrid varieties) ambazo zinapatikana kwenye Taasisi za Utafiti wa Mifugo, mfano TALIRI-Tanga.
- Huongeza kiasi cha utoaji wa maziwa.

Ni vema kuwa makini wakati wa uvunaji ili isivunwe ikiwa changa kwani haitachipua.

Maandalizi ya vipando

Pingili za mbegu

- Kila pingili ya mbegu inatakiwa iwe na vifundo (internodes) 3 wakati wa kuziandaa.
- Pingili kama 10,000 zinahitajika kuweza kupanda hekta 1 (sawa na ekari 2.5).

- Chagua pingili zilizokomaa wakati wa kukatakata ili uotaji uwe mzuri.
- Inafaa kupandwa katika mistari ya sentimita 60 x 60 au 75 x 75 au 90 x 90, au 100 x 100 kutegemea wingi wa mvua na rutuba ya udongo.
- Pingili zikishaandaliwa ni vema zipandwe siku hiyo hiyo au baada ya siku 1 ili visinyauke.

Picha: Gregory Sikumba/ILRI

Maandalizi ya shamba

- Safisha shamba kwa kuondoa vichaka, miti, mawe na kadhalika.
- Lima shamba na kulisawazisha vizuri ikiwezekana kwa jembe la mkono au trekta.
- Kama shamba liko kwenye mteremko tengeneza makingamaji ya majani tembo ili kuzuia mmomonyoko wa udongo.
- Mwaga samadi ya ng'ombe ili kuongeza rutuba katika udongo.

Namna ya kupanda

- Kata kata pingili zenye vifundo 3 kila moja, hakikisha unaandaa kutoka kwenye mmea uliokomaa.
- Wakati wa kupanda hakikisha vifundo viwili vinaingia ardhini kwa uhakika wa mizizi na fundo moja libaki juu kwa kuchipua majani.
- Wakati wa kupanda, pingili hulazwa mshazari ili zisinyashwe na jua au kuoreshwa kwa maji ya mvua.

Kupanda — zamisha pingili 2 na kuacha moja juu.

Picha: Gregory Sikumba/ILRI

Wafugaji wakijifunza kutengeneza saileji ya majani ya tembo.

Picha: Gregory Sikumba/ILRI